

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy
w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Marta Zalewska

Protokolant: Agnieszka Kozłowska

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2020 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: Jacka Rugar

przeciwko: Gminie Miejskiej Przemyśl

o zapłatę

- I. zasądza od pozwanego Gminy Miejskiej Przemyśl na rzecz powoda Jacka Rugar kwotę 688.671,16zł (sześćset osiemdziesiąt osiem tysięcy sześćset siedemdziesiąt jeden złotych, szesnaście groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 10 grudnia 2020r. do dnia zapłaty
- II. w pozostałej części oddała powództwo
- III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 39.842zł (trzydzieści dziewięć tysięcy osiemset czterdzieści dwa złote) tytułem kosztów procesu.

Na orzeczenie to podpisany
Za zgodność z...

Protokolant

Agnieszka Kozłowska
Agnieszka Kozłowska

Uzasadnienie wyroku z dnia 10 grudnia 2020 r.

Powód Jacek Rupar wniósł o zasądzenie od pozwanej Gminy Miejskiej Przemyśl kwoty 918.228,21 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych naliczanymi od dnia 16.04.2020 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazał, że strony łączyła umowa z dnia 22.12.2017 r., na podstawie której powód wykonywał zadanie polegające na budowie Centrum Rozwoju Badmintonu w Przemyślu. Tytułem zabezpieczenia należytego wykonania Umowy powód przed jej zawarciem wniósł Gwarancję Ubezpieczeniową z dnia 21.12.2017 r. na kwotę 373 263,73 zł. Strony kolejno dwukrotnie przedłużały pierwotnie przewidziany w umowie termin zakończenia robót – 01.07.2019 r.- ustalając go ostatecznie na 28.02.2020 r.; przesunięcie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od powoda. Powód podał, że pozwany w dniu 04.10.2019 r. wezwał o niezwłocznie przedłożenie gwarancji ubezpieczeniowej z okresem obowiązywania równym okresowi zakończenia umowy - z uwzględnieniem przedłużonych terminów - powód gwarancję taką przedłożył 02.12.2019 r. Z tytułu opóźnienia w przedłożeniu gwarancji pozwany naliczył powodowi karę umowną w wysokości 918.228,21 zł, a następnie ww. należność potrącił z pozostającej do zapłaty na rzecz powoda faktury VAT nr FA/4/3/2020/I. Powód wskazywał, że naliczenie kary umownej w powyższych okolicznościach traktować należy jako nadużycie prawa, sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.), bowiem powód ostatecznie żadaną gwarancję dostarczył, pozwany nie poniósł żadnej szkody, a jego interes nie został zagrożony – roboty wykonane przez powoda zostały odebrane bez zastrzeżeń, a inwestycja została zrealizowana w całości.

W sprzecznie od wydanego w sprawie nakazu zapłaty (k.133) pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany wskazywał, że zgodnie postanowieniami umowy powód po zawarciu aneksu nr 1 zobowiązany był przedłożyć gwarancję do dnia 31.07.2019, zaś po zawarciu aneksu nr 2 najpóźniej do dnia 30.11.2019 r., co wynikało z postanowień umowy łączącej strony, zaś niewykonanie powyższego obowiązku skutkowało naliczeniem kary umownej. Ponadto wskazywał także, że obowiązek przedłożenia aktualnej gwarancji w

przypadku wydłużenia terminu realizacji umowy bez względu na przyczynę był warunkiem samoistnym, nie związanym w żadnym zakresie z odpowiedzialnością którejkolwiek ze stron za przedłużenie terminu wykonania umowy.

W odpowiedzi na sprzeciw (k. 196) powód w dalszym ciągu podtrzymywał twierdzenia o braku zasadności naliczenia kary umownej przez pozwanego, że kara umowna została naliczona na etapie wystawienia przez powoda fv z tytułu wynagrodzenia i następnie potrącona z tym wynagrodzeniem, co stanowi nadużycie prawa.

Na rozprawie w dniu 10.12.2020 r. pełnomocnik pozwanego wskazywał, iż Gmina wyszła naprzeciw interesom wykonawcy, wystawiając notę obciążeniową dopiero po dacie wystawienia faktury. Gdyby to bowiem zrobiła w najwcześniejszej możliwej dacie, tj. 3.12.2019 r. powód dodatkowo zobowiązany byłby do zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od daty upływu terminu płatności tej noty, a wcześniej musiałby wystawiać noty za każdy dzień opóźnienia w ustanowieniu przez powoda gwarancji

Sąd ustalił i zaważył, co następuje.

Okoliczności faktyczne nie były sporne pomiędzy stronami. W dniu 22 grudnia 2017 r. strony zawarły Umowę/nr 26/2017, na podstawie której powód jako Wykonawca przyjął do wykonania zadanie pod nazwą „Centrum Rozwoju Badmintonu w Przemyślu”; umowa zawarta została w trybie ustawy pzp i przetargu nieograniczonego. Strony ustaliły termin wykonania umowy do dnia 01 lipca 2019 r. (§2 ust 1 Umowy) Wartość wynagrodzenia ustalona w oparciu o kosztorys ofertowy uproszczony wynosiła 7 465 274,52 zł brutto (§3 ust 2 Umowy).

Tytułem zabezpieczenia należytego wykonania Umowy, powód wniósł przed zawarciem Umowy kwotę zabezpieczenia w wysokości 373.263,73 zł w formie Gwarancji Ubezpieczeniowej Nr 998A730357 i Nr 998A730358 z dnia 21.12.2017 r. Gwarancja ważna była w okresie od dnia 22.12.2017 do dnia 31.07.2019 r. z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania Kontraktu; od dnia 31.07.2019 r. do dnia 15.08.2024 r. z tytułu nieusunięcia lub nienależytego usunięcia wad i usterek.

Jednocześnie strony ustaliły, iż w razie wydłużenia się terminu realizacji przedmiotu umowy, niezależnie od przyczyny takiego wydłużenia, Wykonawca

zobowiązany jest do przedłużenia terminu obowiązywania zabezpieczenia należytego wykonania umowy oraz doręczenia tego zabezpieczenia przed upływem umownego terminu wykonania umowy, nie później niż w dniu upływu terminu ważności zabezpieczenia lub wpłacenia w tym terminie kwoty zabezpieczenia w gotówce (§13 ust 1 i 4 Umowy).

Na podstawie §13 ust 6 Umowy, w przypadku wniesienia zabezpieczenia usuwania wad i usterek w okresie rękojmi w formie innej niż pieniężna Wykonawca zobowiązany był do przedłożenia zabezpieczenia usuwania wad i usterek na okres od daty rzeczywistego odbioru przedmiotu umowy i w wysokości uwzględniającej rzeczywiste wynagrodzenie końcowe Wykonawcy w terminie do 7 dni od daty odbioru przedmiotu umowy.

Strony w §16 Umowy zawarły postanowienia dotyczące zmiany postanowień Umowy. Zamawiający dopuszczał możliwość zmiany terminu wykonania przedmiotu umowy o okres niewykonywania przedmiotu umowy, spowodowanego jedną z następujących przyczyn:

- wystąpienia konieczności wykonania robót ziemnych, robót dodatkowych, które wstrzymują lub opóźniają realizację przedmiotu umowy (pkt 2),
- przedłużające się uzyskiwani niezbędnych opinii, uzgodnień, warunków technicznych i innych materiałów, a także decyzji administracyjnych wraz z terminami niezbędnymi do uzyskania klauzuli ostateczności, o czas wynikający z opóźnienia pod warunkiem, że opóźnienia nie wynikają z winy Wykonawcy (pkt 6).

Wykonawca zapłacić miał Zamawiającemu kary umowne min. za zwłokę w realizacji obowiązków, o których mowa w §13 ust 4,5,6 (zabezpieczenie należytego wykonania umowy) w wysokości 0,1% wynagrodzenia umownego brutto za każdy dzień zwłoki (§14 pkt 11).

Wszelkie zmiany Umowy wymagały formy pisemnej (aneks do umowy) pod rygorem nieważności (§19 ust 4).

Strony zawarły dwa aneksy do Umowy. Aneks nr 1 w dniu 19.11.2018 r. wydłużał termin wykonania przedmiotu umowy do dnia 31.10.2019 r., z kolei Aneks nr 2 z dnia 30.10.2019 r. kolejno wydłużał ww. termin do dnia 28.02.2020 r. Oba aneksy do Umowy zawarte zostały na prośbę powoda, który wnosił o wydłużenie terminów

zakończenia umowy: odpowiednio pismem z dnia 13.07.2019 r. oraz kolejno pismem z dnia 16.09.2019 r. Aneks nr 1 został zawarty z przyczyn niezależnych od wykonawcy; aneks nr 2 wynikał z konieczności wykonania prac dodatkowych bądź też większego ich zakresu, co było niezależne od powoda.

Dalsze okoliczności także pozostawały niesporne. Pismem z dnia 04.10.2019 r. pozwany wezwał powoda do przedłożenia gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania kontraktu oraz właściwego usunięcia wad i usterek z okresem obowiązywania równym okresowi zakończenia Umowy, przedłużonego Aneksem nr 1 do dnia 31.10.2019 r. W piśmie tym pozwany wskazał, że nieprzedłożenie gwarancji spowoduje naliczenie kar umownych począwszy od dnia 01.08.2019 r. do dnia przekazania gwarancji zgodnie z umową. Wezwanie pisemne poprzedzone było także telefonicznym upomnieniem.

Powód wystąpił do Ubezpieczyciela o wydłużenie Gwarancji; gwarant powyższe uzależniał od potwierdzenia przez Gminę prawidłowości wykonanych robót. W związku z tym na prośbę powoda pozwany w dniu 17.10.2019 r. wystawił oświadczenie, że Umowa realizowana jest przez powoda zgodnie z harmonogramem rzeczowo - finansowym. Kolejno powód w dniu 2.12.2019 r. przedłożył pozwanemu Gwarancję Ubezpieczeniową należytego wykonania kontraktu nr 998A880070 z dnia 26 listopada 2019 r., która ważna była w okresie od dnia 01.08.2019 r. do dnia 29.03.2020 r. oraz Aneks nr 1 z dnia 26.11.2019 r. do uprzednio przedstawionej Gwarancji Ubezpieczeniowej, w której postanowiono, że gwarancja z tytułu usunięcia lub nienależytego usunięcia wad i usterek ważna jest w okresie od 30.03.2020 r. do dnia 15.04.2025 r.

W dniu 28.02.2020 r. strony podpisały bez zastrzeżeń protokół odbioru końcowego wykonanych robót i przekazania obiektu do użytkowania. W związku z tym powód w dniu 6.03.2020 r. wystawił pozwanemu fakturę końcową nr FA/4/3/2020/I na kwotę 1.043.177,74 zł z terminem płatności 15.04.20r. Następnie pozwany w dniu 02.04.2020 r. wystawił na rzecz powoda notę księgową na kwotę 918.228,21 zł tytułem kary umownej naliczonej na podstawie § 13 ust. 4 i 6 Umowy za okres od 01.08.2019 r. do 01.12.2019 r. (123 dni) z terminem płatności 8.04.2020r. Pismem z dnia 16.04.2020 r., pozwany złożył oświadczenie o potrąceniu w/w wierzytelności, wskazując, że w

związku z naliczoną karą umowną, potrąca kwotę 918.228,21 zł z pozostającej do zapłaty na rzecz powoda faktury VAT nr FA/4/3/2020/I, z której do zapłaty pozostało 124.949,53 zł, która została następnie zapłacona przez pozwanego. W dniu 20.04.2020 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty dochodzonej niniejszym pozwem.

Okoliczności faktyczne w sprawie były niesporne pomiędzy stronami. Sąd dopuścił dowód z zeznań świadków Bartłomieja Rupa, Krzysztofa Detyny, Leszka Strojnego, Janusza Kowalskiego, Mariusza Juszczak na okoliczność przyczyn zawarcia aneksów nr 1 i 2 oraz na okoliczność współpracy pozwanego z powodem celem pomocy mu w uzyskaniu zaległej gwarancji w ramach wykazania lojalności strony pozwanej w spełnieniu długu. Sąd pominął dowód z zeznań ww. świadków na okoliczność, czy powód i z jakich przyczyn pozostawał w opóźnieniu z realizacją harmonogramu po dacie zawarcia aneksu nr 2, jak również pominął dowód z pisma pozwanego do powoda z daty 14.11.2019 r., protokołu z 26.11.2019 r., 14.01.2020 r. na okoliczność, jak powyżej jako dotyczące okoliczności nieistnych dla rozstrzygnięcia. Ostatecznie bowiem powód wykonał umowę w terminie aneksowanym, ponaglenia miały miejsce po zawarciu aneksu nr 2, a postępowanie dowodowe wykazało, iż oba aneksy przedłużające kolejno termin umowny wykonania umowy zastały zawarte z przyczyn nie leżących po stronie wykonawcy. Przyczyny te zostały wskazane w wniosku powoda z dnia 13.07.2018r. o przedłużenie terminu umownego, zaaprobowanego przez pozwanego w dniu 13.08.2018r. (k. 149), co zakończyło się najpierw aneksem zawartym ze SP w dniu 14.11.2018r. (k. 152), a następnie aneksem nr 1 z dnia 19.11.2018r. zawartym z powodem (k. 153). Również kolejny wniosek powoda z dnia 16.09.19r. uzasadniający przedłużenie terminu umownego z uwagi na konieczność wykonania niezbędnych prac dodatkowych (k. 154) został uwzględniony najpierw przez SP (K. 158), następnie przez pozwanego aneksem z dnia 30.10.2019r. (k. 158 i 159). Przyczyny wskazane we wnioskach potwierdzili słuchani w tym przedmiocie świadkowie. Były to roboty dodatkowe i zamienne, a także oczekiwanie wykonawcy na projekt zamienny których wykonania wykonawca nie mógł wychwycić na etapie ofertowania umowy. Sąd pominął pozostałe wnioski dowodowe z dokumentów zalegające w aktach jako dot. okoliczności niespornych w zakresie ich treści. Sąd pominął dowód z zeznań stron jako subsydiarny (art. 299 k.p.c.).

Istota sporu skupiała się wokół rozstrzygnięcia, czy w okolicznościach sprawy pozwany popełnił nadużycie prawa, obciążając powoda karą umowną z tytułu braku terminowego przedłożenia gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania umowy z okresem ważności uwzględniającym przedłużony termin wykonania umowy. Spór ten powstał wobec dwukrotnego przedłużania przez strony terminu zakończenia inwestycji. Pierwotna umowa przewidywała bowiem termin do dnia 01.07.2019 r., aneks nr 1 przedłużał ten okres do 31.10.2019 r., kolejno aneksem nr 2 termin ten wydłużono na dzień 28.02.2020 r.; przed podpisaniem umowy powód dostarczył pozwanemu gwarancję ubezpieczeniową należytego wykonania kontraktu oraz właściwego usunięcia wad i usterek, przy czym termin ważności gwarancji z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania kontraktu upływał w dniu 31.07.2019 r.

W okolicznościach sprawy Sąd nie miał wątpliwości co do zasadności naliczenia kary umownej przez pozwanego. Umowa z dnia 22.12.2017 r. łącząca strony zawierała klarowne postanowienia w zakresie kar umownych, a powód swoim postępowaniem zrealizował przesłanki wynikające z §14 ust. 1 pkt 11 Umowy, skutkujące obciążeniem go notą obciążeniową. Powód jako wykonawca na podstawie §13 ust 4 Umowy w razie wydłużenia się terminu realizacji przedmiotu umowy, niezależnie od przyczyny takiego wydłużenia, co wyraźnie wpisano w treść postanowienia umownego, zobowiązany był do przedłużenia terminu obowiązywania zabezpieczenia należytego wykonania umowy oraz doręczenia tego zabezpieczenia przed upływem umownego terminu wykonania umowy, nie później niż w dniu upływu terminu ważności zabezpieczenia lub wpłacenia w tym terminie kwoty zabezpieczenia w gotówce. W okolicznościach sprawy oznaczało to, że skoro terminu ważności pierwotnej gwarancji upływał 31.07.2019 r, a strony przedłużyły kolejnymi aneksami okres zakończenia inwestycji, to powód miał obowiązek dostarczyć pozwanemu najpóźniej w dniu 31.07.2019 r., gwarancję z terminem ważności uwzględniającym termin zakończenia inwestycji. Zatem okoliczność, iż do 2-krotnego przedłużenia terminu umownego doszło z przyczyn niezależnych od wykonawcy, nie zwalniało go z obowiązku przedłożenie nowej przedłużonej gwarancji (§13 ust 4 Umowy). Powód po zawarciu aneksu nr 1 , a więc już 19.11.2018r. wiedział o takim obowiązku, podobnie jak w dacie zawarcia kolejnego aneksu: 30.10.2019r. : miał zatem wystarczająco dużo czasu : od 19.11.2018r do

31.07.2019r., by taką gwarancją przedłożyć. Tymczasem czekał biernie na wezwanie pozwanego , tj. do 4.10.2019r., tj. gdy otrzymał monit podjął działania u ubezpieczyciela, a przedłożył ją dopiero w terminie 02.12.2019 r. Gdyby przez okres 19.11.18r. – 31.07.2019r. podjął starania , nie doszłoby do opóźnienia spowodowanego procedurami i wymogami ubezpieczyciela przedłożenia przez powoda dodatkowego dokumentu w postaci oświadczenia o prawidłowym wykonaniu dotychczasowych prac. Sąd w świetle okoliczności sprawy nie dopatrył się po stronie pozwanego nadużycia prawa, tym bardziej, że w notę karną poprzedził wezwaniem powoda do przedłożenia gwarancji uprzedzając powoda , iż za okres opóźnienia nalicza karę umowną za okres opóźnienia na podstawie §14 ust. 1 pkt 11 Umowy, co też Gmina uczyniła wystawiając notę obciążeniową na kwotę 918.228,21 zł. Gminie nie można zarzucić nierzetelnego działania czy braku lojalnej współpracy w ramach realizacji umowy, w tym postanowienia umownego o naliczeniu w/w kary. Gmina zgodnie z wymogiem gwaranta przedłożyła powodowi wymagane oświadczenie, przy czym nie mogła poświadczyć o prawidłowym, niewadliwym wykonaniu przez niego prac na datę 10.19r, skoro prace nie były w tamtym czasie odebrane końcowo jako niewadliwe.

Sąd uznał jednak, że okoliczności niniejszej sprawy uprawniały sąd do zmiarkowania kary umownej na podst. art. 484 § 2 kc. Wprawdzie powód reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika takiego wniosku nie złożył (przepis wymaga zgłoszenia przez dłużnika takiego żądania), tym niemniej wszystkie argumenty naprowadzone przez powoda uzasadniają nieudzielenie pozwanemu przez sąd ochrony prawnej w myśl art. 5 kc odpowiadały takiemu żądaniu. Powód argumentował zasadnie, iż pozwany nie poniósł żadnej szkody za nieterminowe przedłożenie gwarancji, przeciwnie: gwarancja okazała się ostatecznie zbędna w zakresie zabezpieczenia należytego wykonania umowy , bowiem powód prace wykonał terminowo i bezusterkowo. Kara umowna naliczona już po wykonaniu zobowiązania , do czego pozwany miał prawo, tym niemniej nie spełniała już swej podstawowej funkcji: stymulującej dłużnika do wykonania zobowiązania. W w/w okolicznościach jej rola ograniczyła się tylko do funkcji restrykcji fiskalnej. Była nadmiernym obciążeniem dla powoda, stanowiąc 12% wynagrodzenia, podczas gdy zakaz kumulacji do wysokości nie przekraczającej 15 % dotyczył co najmniej 2 kar umownych (§ 16

umowy powołuje się na sumę kar umownych). Powód został obciążony tylko tę jedną karą i to nie dotyczącą essentialia negotii umowy o roboty budowlane, lecz zobowiązania dodatkowego. Kara umowna skłania stronę zobowiązaną, może nawet silniej niż jakiegokolwiek inne środki, do ścisłego wypełnienia zobowiązania. Dłużnik, godząc się na karę umowną, bierze tym samym na siebie gwarancję jego wykonania. W świetle art. 484 § 2 k.c., jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana. W oczywisty sposób w sytuacji, w której doszło do wykonania umowy w całości, naliczenie przez pozwanego kary umownej w wysokości 918.228,21 zł było w ocenie Sądu rażąco wygórowane, dlatego Sąd zmiarkował karę do 1/4 jej wysokości, tylko w tej wysokości zatem wzajemna wierzytelność powoda z tytułu wynagrodzenia końcowego uległa umorzeniu. Tym samym powodowi pozostała do zapłaty jego reszta : 688.671,159 zł. Prawo do miarkowania kary ma tylko sąd i dokonuje tego na etapie wyrokowania, jest to zatem orzeczenie prawno-kształtujące. Tym samym sąd ocenił, iż pozwany skoro nie nadużył prawa, obciążając a następnie potrącając karę umowną w wynagrodzeniem powoda, popadł w opóźnienie w zapłacie reszty wynagrodzenia, poczynając od dnia wydania wyroku. Skuteczne w świetle prawa materialnego oświadczenie o potrąceniu spowodowało wygaśnięcie roszczenia odsetkowego po stronie powoda (art. 499 zd. 2 kc), które „odżyło” w dacie wyroku co do reszty nieumorzonego w dacie wyrokowania wynagrodzenia wobec zmiarkowania kary przez sąd. Wprawdzie powód dochodził odsetek w transakcjach handlowych , które wynoszą nieznacznie wyższą wysokość, niż odsetki ustawowe za opóźnienie, jakie przysługiwałyby pozwanemu za nieterminową zapłatę kary umownej, tym niemniej owa „różnica” , której sąd nie uwzględnił w wyroku na niekorzyść powoda rekompensuje zdaniem sądu fakt, iż pozwany notę wystawił dopiero w dniu 2.04.20r. , z terminem płatności 8.04., zatem od dnia 9.04. mógł naliczać odsetki, gdy tymczasem prawo do obciążenia powoda notą nabył w dniu 3.12.19r. i od dnia 4.12 byłby wówczas uprawniony do naliczenia odsetek za opóźnienie w pełnej wysokości za okres 4.12.19 – 16.03.20r (data wystawienia fv przez powoda). Sąd w w/w pełnej kompensacie wzajemnej odsetek z różnych tytułów i w różnych wysokościach uwzględnił korzystne z tego punktu widzenia dla powoda, a zatem lojalne względem niego zachowanie

pozwanego, które pozwoliło na uniknięcie przez powoda zapłaty odsetek za opóźnienie za okres 4.12.- 16.03.20r.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 108§1 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c. stosunkowo je rozdzielając, wg proporcji wygranej obu stron: powód wygrał proces w $\frac{3}{4}$, pozwany w $\frac{1}{4}$. Na koszty po stronie powoda złożono się: opłata od pozwu 45.912 zł, skarbowa 17 zł i minimalne wynagrodzenie adwokackie 10.800 zł, po stronie pozwanego 10.817 zł tyt. kosztów zast. procesowego .

Na oryginale właściwe podpisy /
Za zgodność

Protokolant
[Signature]
Agnieszka Kozłowska

